

» modo fiet istud; » salva erit virginitas tua; non peribit pudicitia tua; tu autem crede veritatem; salva virginitate, accipe securitatem; quoniam integra est fides tua, intacta erit et virginitas tua. Audi « quomodo fiet istud: » Spiritus sanctus superveniet in te, et virtus Altissimi obumbrabit tibi; » quia spe concipis credendo, in utero habebis non concumbendo, « Ideoque et quod nascetur » ex te sanctum, vocabitur Filius Dei. » Et quomodo non sentis ingressum ejus, sic non senties egressum ejus; neque utero tumescente laxa incedebris; non senties pondus, quia nunquam gravis est Deus. Et Maria ait: Si sic est, ut dicis, angelicis dictis læta fide accommodo sensum. Si enim non credidero, ei, qui te misit, injuriam facio, et ipsa muta remanebo, et Zachariæ similis ero. Et Angelus: O Virgo, noli esse incredula, sed fidelis: « Spiritus sanctus superveniet in te, et virtus Altissimi obumbrabit » tibi; » non patieris æstus libidinis, quia nullum est opus mortalitatis, sed præsens est conceptio sanctitatis. Et illa¹: Si ita mihi Altissimus donat fœcunditatem, ut non auferat virginitatem, « Ecce ancilla Domini, fiat » mihi secundum verbum tuum (a). » O beata, quæ credidit, et quæ mundus capere non potuit, sinu gestavit; aure concepit, corpore edidit; redemptionem credentibus Virginitas germinavit.

III. O beata Maria, quid est hoc quod taliter Dominum meruisti? unde hoc accepisti, ut veniat ad te, qui creavit te? unde, inquam, tibi tantum bonum? Virgo es, sancta es, votum vovisti, et quod vovisti, ab illo accepisti, sed tamen magnus est quem genuisti. Lætare, Virginitas, lætare angelico nuntio confirmata. Ecce tibi integra perma-

(a) Luc. I, 38.

¹ Vide Sermonem cxciv, Appendicis Maur. ubi reperitur persimilis conceptus verborum.

nent claustra pudoris, et jam mater diceris Salvatoris. Ad partum tuum angelicus veniet exercitus, et omnis coelestis militia. Natum Christum, Angelo indicante, vigilantes Pastores primo meruerunt audire: « Beati servi illi, quos, » cum advenerit Dominus, invenerit vigilantes (a). » Propterea Christus venit, ut famelicos satiet, captivos liberet, cæcos illuminet, mortuos suscitet; ex filiis iræ faciat vasa misericordiæ: ut omnes credentes in eum, habeant vitam æternam, et laudent Nativitatem Salvatoris cum Angelis novam.

SERMO XII.

In Natali Domini VI.

Eædem rationes hujus admissionem Sermonis expostulant ac præcedentis. Nulla disconvenientia styli vel doctrinæ; Codicis autem adest auctoritas; eruitur enim ex Codice XII, fol. 14. Collocetur post præcedentem; numerus ejus erit in Natali Domini XIX.

SYNOPSIS.

I. Joseph et Mariæ professio. II. Christi Nativitas.

I. CUM virgineus partus et nascentis Christi diu mysterium perscrutamur, tandem meruimus ad sacra ortus ejus pervenire cunabula, quæ nobis hodie in evangelico demonstrantur eloquio: « Factum est, inquit, in diebus illis:

(a) Luc. XII, 37.

» exiit edictum a Cæsare Augusto, ut profiteretur universus orbis terræ. Hæc professio prima facta est (a) etc. » Christo nascente, universus profitetur orbis, quia census Cæsari, professio debetur Auctori. In nummo est imago Cæsaris, in homine est imago Dei. Profitetur itaque orbis, ut similitudo Regis formetur in nummo, et imago Dei reformetur in homine; ac sic reddatur nummus Cæsari, ut homo Deo; et impleatur illud, quod a Domino dictum est¹: « Reddite quæ sunt Cæsaris Cæsari, et quæ sunt Dei Deo (b). Hæc professio, inquit, prima facta est; » prima mysterio, non tempore; merito, non ordine; non descriptione, sed fide. Nam cum longe ante orbis terræ romanis censibus subjaceret, quomodo nunc primum profiteri orbis dicitur universus, nisi quia mystice divina prænuntiantur humanis. « Ascendit itaque et Joseph, ut profiteretur cum Maria uxore sibi desponsata (c). » Bene ascendit; quia semper ad divina sublimis habetur ascensus. Ascendit ut profiteretur se sponsum esse, non conjugem; custodem, non maritum; datum ad obsequium germinis, non ad copulam genitricis; divinam esse in utero sobolem, non humanam. Ascendit et Maria, ut profiteretur se plus famulam quam parentem; habere se conceptus indicia, conscientiam tamen non habere; portare divinum munus, non pondus humanum; quia quando genitricis virginitas permanet, germen percreditur et probatur Auctoris.

II. « Et cum esset ibi, impleti sunt dies ut pareret (d); » hoc est, impleti sunt dies magis sæcularium temporum, quam dierum. Audi Apostolum: « Postquam venit plenitudo temporum, misit Deus Filium suum (e), » ut

(a) Luc. II, 1, 2. — (b) Matth. XXI, 21. — (c) Luc. II, 4. — (d) Ibid. 6. — (e) Gal. IV, 4.

¹ Vide epist. CXXVII, n. 6. Tract. in Joan. XI, n. 9. In Psal. XCIV, n. 3, et alibi.

infantiam mundi caperet. Hinc est, quod primus homo mandati pondere gravatus occumbit. Hinc est quod Noë posteritas, dum coeli alta petit, corrui, et fragmentis est contrita linguarum. Hinc est quod judæicus populus, dum legis sarcinam ferre non sufficit, pronum se dedit ad terram, et maluit « Jumentis insipientibus comitari (a), » quam cum legis inscitia coæquari. Merito ergo Auctor temporum mundi tempus expectat, et erudiri sæculum longa ætate permittit, ut maturior mundus Restauratorem suum vel sero reciperet, qui ante rudis suum capere non valuit Creatorem. « Impleti sunt dies ut pareret, et peperit filium, et pannis eum involvit, et posuit in præsepio (b). » Qui claudit orbem, utero clauditur¹; naturæ Auctor nascitur; fit hominum primogenitus, hominum Creator et temporum; Thesaurus coeli tegitur paupertate pannorum; Vibrator fulminum infantiae dat vagitum; jacet in præsepio, cui omnis subjacet creatura. Homo-ne sentis quis te persequitur, ut te revocet Christus? intrat uterum, ut utero te reformet; nascitur, ut ad immortalitatem faciat te renasci; fit primogenitus, ut te divini generis præstet esse consortem. Hinc est quod Christus in præsepio ponitur, et ante ipsa ora exponitur jumentorum, ut Creatorem suum, velut odorem sentirent. In præsepio denique ponitur, ut quod Propheta dixit, confirmaretur: « Agnovit bos possessorem suum, et asinus præsepe domini sui (c). » Et idem Psalmigraphus: « Homines, et jumenta salvos facies, Domine (d). » Vocantur enim homines jumenta, quibus dicit Christus²: « Tollite jugum meum super vos, quia suave est, et onus meum, » quia leve est (e). »

(a) Psal. XLVII, 13. — (b) Luc. II, 6, 7. — (c) Isai. I, 3. — (d) Psal. XXXV, 7. — (e) Matth. XI, 28, 29.

¹ Vide Serm. CLXXXIV, n. 3. — ² Id. CLXXXIX, n. 4; et CXC, n. 3.

SERMO XIII.

In Natali Domini VII.

Hic Sermo ex eodem Codice XII, fol. 19, extractus in multis cum sermone CXXI Appendicis concordat; nec mirum videri debet, cum sermo iste multis sententiis Augustini et aliorum sit concinnatus. Unde spurius vere Maurinorum, hic autem verus sancti Augustini fetus habendus est. Ponatur post præcedentem cum numero in Natali Domini XX.

SYNOPSIS.

I. Cum Christo bonis operibus nasci debemus. II. Multiplex Christi apparitio. III. Christi Nativitas ex Virgine. IV. Christi nascentis humilitas et gloria. V. Conclusio.

I. Si Nativitatem Christi Domini consideremus, quæ per carnem virginem hodie mundo illuxit, quid aliud quam mox finem nostris piaculis damus, et abnegantes malorum actuum consuetudines pravæ, novæ nos vitæ jungentes, cum Christo nascente renascimur. Et sicut hodie Christus ex utero processit Mariæ, salvaturus mundum, sic genus humanum ex utero Mariæ, id est Ecclesiæ secretis, creatum mysticis et spiritualibus sacramentis, novum ad lucem cum Christo hodie procedit salvaturum animam suam. Hoc ideo dixi, Fratres, quia in commune cuncti festivitatem Nativitatis Domini celebramus. Cum tamen paucissimi reperiantur, qui ipsam Nativitatem cur vel a quo facta sit considerent vel cognoscant, (quem si animo considerarent, penitus nunquam peccarent,) et tamen omnes dicunt: Natalis Domini est; bonis operibus plaudamus, sanctis actibus læti in Domino simus, et malitiam nostram ve-

niente Christo mutantur, boni in omnibus appareamus. Nihil enim aliud quam carni et sanguini cibum et potum indulgentes, nefandis actibus sua gaudia sociant: et contrario animæ suæ, pro qua quidquid potest boni agendum est, nullam spiritalem escam contribuunt, foventes carnem, cui pro sua anima aliquantulum subtrahere debuerunt. Qui dum taliter Natalem sui Domini celebrare inveniuntur, non est mirum si irrationabilibus animalibus comparentur, qui ventre saturo libidini indulgentes, semper gaudere consueverunt. Cæterum si quique fideles et Christiani sumus, animo revolvamur, quis et quantus hodie nasci dignatus est, mox mutabimus vitam nostram, quia Dominum Christum in hac Nativitate cognovimus, qui est vera et perpetua vita nostra. Et abnegantes nosmetipsos nobis, illi vivere incipiamus, qui pro nobis non solum nasci, sed etiam mori dignatus est. Cujus considerantes celsitudinem, apprehendite mansuetudinem, ut ejus mereamini apprehendere magnitudinem. Paruit igitur pro nobis hodie libertatis arbiter, æquitatis auctor, justitiæ demonstrator, exclusor superbiæ, humilitatis auctor, fugator discordiæ, redditor paci, perditionis victor, recuperationis inventor.

II. Sed apparitio ejus multifaria est monstrata virtute. Et hodie quidem ab Angelis Pastoribus ostensus in terris, secundo ab stella Magis est monstratus in cælis; tertio a sancto Spiritu in aquis ostensus; quarto ipse se manifestavit in vino. Sed idcirco virtutum indicium manifestatur, ut vilitatem, quam susceperat, hominem induendo, Deum simul homines crederent, tanta mirabilia videndo; et incredulis, qui solum hominem credebant Christum, cæcam noctem incenteret, et lumen vultus sui solis credentibus demonstraret. Sic cum et filii Israël, dum crederent per-

¹ Probabiliter pro *sicut*.

aquam salvari, lumine sunt cœlestis columnæ lustrati, quæ nubiferum sui signum per diem populis exhibebat, et igneo ad vincendam noctis caliginem fulgebat aspectu; tantum vero lumen credentibus dabat, quantum Ægyptiis non credentibus denegabat. Ipse ergo, qui semper paruit, ut credentibus subveniret, ipse se hodie humano generi nascendo monstravit, ne omnino in æternum periret. Ipse qui Abel puero sacrificanti, et Noë arcam apparuit fabricanti; qui Abraham credenti, Isaac benedicenti, et Jacob visus est fugienti; qui Moseo pascenti oves apparuit; qui Jesum Nave fecit terram repositionis intrare, ut de terra lac et melle fluente escam copiosius manducaret; qui regnum David bene constituit; qui tribuit Salomoni sapientiam, sacerdotibus honorificentiam condonavit; ipse hodie dignatus est formam servi suscipere, ut omnes servos suos, qui eum diligunt, ingenuos faceret, et Patri suo omnipotenti eos omnes filios adoptaret. Natus ante tempora ex Patre sine matre¹, fecit mundum: natus ex tempore de matre sine homine patre, purificavit mundum immundum. Natus ex ore Patris, fecit quæ non erant; natus ex matre Virgine, quæ facta semel perierant, reparavit.

III. Nec otiosum transire sollicitus debes, o Lector, cum audieris ex Virgine natum, qui perditum sæculum repararet. Ex virgine enim terra factus es, quia vita sæculum præcipitavit in mortem. Et idcirco necesse fuit, ut partu virgineo editus, de mortis præcipitio sæculum revocaret ad vitam, et mortis principem, qui factum hominem ex terra virgine vicerat, natus homo ex Virgine superaret. Homo enim victus est, et perdidit hominibus vitam; homo vicit, et hominibus vitam perditam revocavit. Factus est Adam primus caput omnium morientium; et factus est Adam novis-

¹ Vide Serm. clxxxiv, n. 3.

simus caput omnium qui transeunt de morte ad vitam. Peperit Virgo filium, qui Deo filios faceret, qui ignominiam mortis tolleret, et morituro sæculo vitam perpetuam condonaret. Generat filium in forma servi Virgo mater in terris, et Deus Pater suscepit imperatorem in cœlis. Generat mater filium a filio nutrienda, et mortali utero Deum hospitem portat, cui totum parum est cœlum. Denique in eximio partu coruscabant magis viscera, quam dolebant; cœlestis propago germinabat in ventre, et in humanis gressibus vectura deifica portabatur. Portabat in cubiculo pudoris inclusum, quem cœli non capiunt, et parit eum, non qui nascendo pollueret parientem, sed qui a pollutione omne sæculum nascendo lavaret. Sancta credit, sancta concepit, sed sanctior est effecta post partum. Exitit enim Virginis ipse filius, qui erat sponsus, ipse genitus, qui erat genitor. Illic fuit paranymphea credulitas; paranympheus Archangelus¹. Facta mater et virgo sponsa, et, ipsum quem peperit, Christus sponsus. Siquidem ipse est Sermo ore Patris prolatus, et ita est a Virgine immaculata susceptus, et ipse sibi in ejus utero hominem, in quo digne permaneret, aptavit, dicente sancto Spiritu per Sapientiam Salomonis: Quia ipsa « sibi Sapientia ædificaverit domum (a). » Quæ enim Sapientia, nisi Filius Dei ante tempora ex Patre genitus? Et quæ domus ejus, nisi homo Christus Jesus, quem sibi ipse construxit, quem gloriosa Virgo suscepit, quem Spiritus sanctus copulavit, quem Gabriel archangelus nuntiavit, quem Angelorum chorus decantavit, et stella fulgida demonstravit? Fecit gravidam Virginem ipse, qui erat ex Virgine nasciturus; non tamen gravidam, quia lux non habet pondus. Erat itaque Virgo grævda, et exultabat, quia quod portabat, non ignora-

(a) Prov. ix, 1.

¹ Vide Serm. cxxi Appendicis Maurinensis, n. 3.

bat. Peperit filium mater, cui carnalis non erat pater. O felix Virgo, quæ meruit in utero suo Deum portare post coelum! Sanctus Spiritus per Angelum loquebatur, et Virgo auribus impregnabatur.

IV. Spelunca suscepit regem, cui totus mundus denegavit hospitium. Exhibuit ei pro lecto præsepium, pro plumis cilicium. Cælum parturit, et Virgo parit; stellæ in cælo fulgescunt, et reges in terra contremiscunt. Angeli jucundantur, Pastores ovium admirantur; Magi Jerosolymis alloquuntur; et Judæorum principes confunduntur. Prophetæ gratulantur, cum in Christo, quæ prædixerunt, complebantur, « Abraham vidit istum diem vidit » et gavisus est (a). » Hodie enim in ejus semine omnes gentes ad hæreditatem æternæ promissionis accedunt. Implesti, Domine, quod promisisti in præteritis, ut justa ratione, credaris omnia, quæ facturum te promisisti, implere. Fidelis enim es, Domine, in verbis tuis, et sicut omnia quæ tunc pollicitus es Abraham, in Domini nostri Jesu Christi Nativitate complesti; ita quidquid nunc promittis Ecclesiæ tuæ in secundo ejus adventu restitues. Veniet enim remunerator bonorum cum sanctis suis regnaturus in cælis, qui hodie apparuit sæculi liberator in terris. Ipse enim hodie manifestatus est Archangelorum magister, Angelorum instructor, arbiter sæculorum, liberator omnium ad se confugientium, decus integritatis, corona virginitatis, auxilium castitatis, portus credulitatis, nutritor innocentiae, vitiorum interfecto, superstes sæculorum, amicus fidelium, remunerator piorum, amator convertentium, ablator sordium, salvator vulnerum, ostensor vitæ, adiutor in bono opere laborantium, dux sanctorum, Prophetarum vox, cantilena psalterii, modulatio puritatis, intellectus vaticinantium, virtus perseverantium, itineris

(a) Joan. viii, 56.

boni ostensor: tranquillitas fluctuantium, refrigerium æstantium; indultor peccatorum, præceptor Apostolorum, institutor sæculi, diaboli persecutor¹. Ipsum loquitur omnis sapientia Prophetarum, ipsum voces prædicant universæ sanctorum; ipsi se Apostolorum turba prosternit, ipsi omnis sanctitas psallit; ipse est fides vera credentium clausura discutientium; ipse est reserator paradisi, et vitæ perpetuæ condonator.

V. Audiat omnis ætas, omnisque conditio: Virgo in partu suo nupsit; sanctitatem, dum edit, augmentavit; integritatem, dum pareret, duplicavit; virginitatem coronavit. Viduis auxilium natus exhibuit, orphanis præsidium attulit, egentibus subsidium præbuit, cæcis visum restituit, claudis reddidit gressum, esurientibus pocula ministravit. Puer inter homines, juvenis inter fortes, pulcher inter Angelos, Margarita cælestis, coruscus pacis, oliva Ecclesiæ, vitis martyrum, refectio omnium sæculorum. Ipse nobis est hodie manifestatus in carne, qui cum Patre et Spiritu sancto regnat in sæcula sæculorum. Amen.

SERMO XIV.

In Natali Domini VIII.

Idem codex fol. 22; eodem admittendi sermonem hunc ac præcedentem rationes. Post præcedentem ponatur cum numero in Natali Domini xx.

SYNOPSIS.

I. Angelus missus ad Mariam. II. Christi Nativitas ex Virgine.

I. **MAGNUS** nobis hodie dies illuxit quo omnipotens Deus de cælo descendit, et inter homines sacra Nativi-

¹ Vide Serm. cxxi Appendicis Maurinensis, n. 4.

tas luculentius rutilavit. Descendit princeps Angelorum; audit gemitus miserorum, et venit eripere hominem suum de obscuritatibus peccatorum. Totus jam in inferno mundus jacebat; putrefactus fuit infirmitatibus suis, nisi Christus velociter descendisset in terris. Contulit nobis Maria Virgo præcipuum grandeque remedium, ut homines, qui jacebant in profundum, ascendere meruerint in cœlum. Licet mulier rudi adhuc mundo letalem propinaverat mortem, tamen Maria nostra, dum Christum genuit, egregiam meruit libertatem. Mittitur itaque nuntius sanctus Gabriel Angelus. Salutatur cœlum in terra: « Ave, inquit, » Maria, gratia plena; Dominus tecum (a). » Sic enim concedet, ut ego Domini mei Matrem salutem. Ego sum electus missus ad te, non ad Abraham, non ad Isaac, non ad Jacob. Non enim poterant me videre, qui adepti sunt conjugium. Virgo venit ad Virginem, Angelus ad dominicam Genitricem. Aperi aurium tuarum curvos anfractus, ut intrare dignetur Spiritus sanctus: « Benedicta tu inter » mulieres (b), » quia expavescunt omnes nationes, et ipsæ angelicæ Potestates. Dum audierint gentiles, quia Virgo concepit, et, dum parit, Virgo permansit, convertentur ad fidem, quia nunquam penitus¹ audierit partum, et natum vidit inter homines Deum. Judæi livoris insania videbunt, sed nobis Dominum Christum auferre non valent, ipsi increduli ut volunt perderent (sic)². . . Nobis plurimum mirabilibus suis munera divina resplendent.

II. In iis virtutum indicîis, quibus virgineo partu, ut coruscus cœlestis effusus est Christus, Verbum Dei per aurem Virginis intus ingressum viscera integritatis imple-

(a) Luc. 1, 28. — (b) Ibid.

¹ Erronea videtur vox *pœnitus*. Crederem ultimam syllabam fuisse *talem*, duarum autem priorum *mundus*: id est, quia nunquam mundus talem vidit partum. Non difficilis fuit error indocto forsitan amanuensi. — ² Hæc phrasîs trunca videtur et incompleta.

vit. Et qui hominem ex terra virgine in paradiso fecerat, in utero Virginis iterum hominem fecit, id est sicut primus Adam, qui in animam viventem extiterat, bona multa sæculum perdere fecerat, ita novissimus Adam in Spiritu vivificante omnia redderet, quæ perierant, et in meliorem statum homini repararet¹. Quid, Incredule, dubitas Virginem concipere potuisse vel parere, cum etiam apes videas semper virgines matres, quæ sine conscientia maritali, ore osculis concipiunt florum, et sic rore cœli generant, sicuti et ipsæ nascuntur²; exeunt ut filiæ virgines, et tamen, cum virgines redeant, virgines et matres cognoscunt. Sic et sancta Maria virum nescit, et peperit; maritum non accepit de terris, et filium de cœlis accepit. Majori præconio omnipotentia panditur, quando partu virgineo iste qui nascitur, Dei esse Filius declaratur. Cæmentibus Angelis, Pastoribus admirantibus, Magis nuntiantibus, stella fulgente, Herode persequente, Simeone cognoscente, Joanne ostendente, cœlis est patentibus declaratus, voce Patris Filius unicus appellatus. Sanctus Spiritus illum in columbæ specie de cœlo veniens demonstravit, et claritas divina splendore cœlesti exeruit³, ut Deum inter homines cœli ostenderent, et salutem humani generis Dei Filium edocerent, qui regnat cum Patre et Spiritu sancto, in sæcula sæculorum. Amen.

¹ Desideratur evidenter conjunctio *ut ante sicut primus*, quam amanuensis supplevit duobus istis verbis *id est*; in fine autem phrasîs legendum videtur *hominem*, loco *homini*. — ² Vide lib. III, de Trinit. n. 13. — ³ Cod. male *exercuit*.